

A biztonság mint alapvető jog

Az emberi jog, szabadság és biztonság kockázatai és diszfunkció-analízise. Fenomenologikus megközelítés

BUKOVICS ISTVÁN

This paper describes the working and reciprocal relationship between law, liberties, and security using a formal logic methodology. The basic aim is to write down precisely and make comprehensible that which is usually described verbally and with categories and relationships of uncertain parameters. This ambition is in line with current academic trends. The precise method herein used is symbolic logic, and it is with its help that we can use fundamentally mathematical deductions to understand complicated conflict situations. The paper will show that a line of thought's counter-intuitiveness is not in opposition with its correctness nor its practical usage.

1. Bevezetés

Az emberi jogot, a szabadságot és a társadalmi biztonságot kollektív társadalmi entitásokként vizsgáljuk a *szimbolikus fenomenológia* módszerével. A kollektív társadalmi entitás fogalma az ágensfogalom általánosítása. Értelmezése a Berry-féle¹ *kompozicionalitás* fogalmán alapszik.² Azon a felismerésen nyugszik, hogy emberek némely csoportjai sokszor bizonyos elméleti vonatkozásban úgy tekinthetők, mint egyetlen egyed. Az emberi jog (a továbbiakban a rövidség kedvéért: *jog*), a *szabadság* és a *biztonság*: *társadalmi entitások*. Ezen az értendő: létezésük szükséges és elegendő feltétele, hogy legyen intézményes társadalmi képviselőjük, és létvonatkozásukban értelmezhető legyen egy *szerkezetfogalom* és egy *működésfogalom*.

Karl Popper A historicizmus bírálata című munkájában bevezette a „kollektív entitás” fogalmát. Ebből fejlődött ki az *agensfogalom*. Az ágens fogalmának személyekről kollektív entitásokra való kiterjesztésével válik lehetővé a társadalmi entitások *szimbolikus fenomenológiája*. Az ágens fogalmának a kollektív entitás fogalmán túl terjedő általánosítása elvezet a *társadalmi entitás* fogalmához (amely szellemi rokonságban van a marxi társadalmi felépítmény fogalmával, azonban paradigmaticus különbségek okán attól gyökeresen különbözik).

Az események az ágenssel történnek. A kompozicionalitás elve azután – iteratív módon – *magára az ágensfogalomra is* kiterjeszthető. Ágensok csoportja alkalmasint

1 BERRY, Gerald (1992): The Esterel Synchronous Programming Language: Design, Semantics, Implementation. *Science of Computer Programming* 19. (2), 87–152.

2 Az ágens intuitív fogalmára nézve lásd még: OTTERLOO, Sieuwert Maarten van (2005): A Strategic Analysis of Multi-Agent Protocols. University of Liverpool, *Doctor in Philosophy Thesis*.

lehet ismét ágens.³ Az ágens gyűjtőneve mindannak, akivel vagy amivel az események megtörténnek, végbemennek. Az ágens az események alanya, hordozója, viselője.

Mind a jog, mind a szabadság, mind pedig a biztonság minden társadalomban rendelkezik valamilyen intézményes képviseléssel. Hogy ezek azután milyen elnevezésekkel szerepelnek, milyen viszonyban állnak egymással, és milyen elvek szerint működnek, az a társadalom mindenkor alakulatától, politikai-államigazgatási-közigazgatási rendszerétől és berendezkedésétől függ.

A fenti három társadalmi entitás (tehát az *emberi jog*, a *szabadság* és a *biztonság*) egymáshoz való viszonyait egy bizonyos sajátos fenomenológiai szempontból, a szimbolikus logika módszerével vizsgáljuk. A sajátos fenomenológiai szempont itt a három entitás közti *konfliktusviszonyokat* jelenti. Gyűjtőneveként az FRS (Freedom, Right, Safety) rövidítést alkalmazzuk. Olyan kontextust létesítünk, amelyben (esetenként implicit, olykor explicit módon) jelentést kapnak az olyan kifejezések, mint *FRS-paradigma*, *komponens*, *rendszer*, *modell*, *elmélet*, *jelenség*, *funkció*, *struktúra*, *intézmény*, *entitás*, *FRS-tétel* stb.

Felállítunk egy *paradigmát* – tudományos szemléleti modellt –, amelynek keretében megragadjuk az FRS-entitások néhány elméletileg *lényeges* (bár nem szükségképpen gyakorlatilag *létfonosságú*) közös vonását, posztulálunk néhány (intuitív érveléssel alátámasztott) alapelvet, kialakítunk egy szakterminológiai fogalomrendszert, és bebizonyítunk néhány FRS-tételt.

2. Az alapgondolat

2.1. FRS és ECC

Az FRS-fogalmak lényegileg *versengő értelmezésű fogalmak*.

Ezeket az elmélet az ECC betűszóval jelöli (Essentially Contested Concepts), és igen nagy jelentőségűek a társadalomtudományban.⁴ A fejlett tudományok fejlődésük során a Carnap⁵ által bevezetett *explicáció* módszerével az ECC-típusú, valamint az intuitív fogalmakat egzakt fogalmakká alakítják.⁶ Olyan elmélet kialakítására törekszünk, amely redukálja az FRS-fogalmak ECC-jellegét. Ennek érdekében a szimbolikus logika módszerével megvizsgáljuk, milyen szigorú következményei vannak a

3 Hasonló ez ahhoz, ahogyan a matematikában a halmazok halmaza ismét halmaz, vagy ahogyan a fizikában az anyagi pontok valamely mégoly kiterjedt rendszerét, például egy égitestet anyagi pontként lehet kezelni.

4 GALLIE, Walter Bryce (1956): *Essentially Contested Concepts*. Meeting of the Aristotelian Society at 21, Bedford Square, London, W.C.1, on March 12th, 1956. Ilyen az „esztétikai érték” fogalmától az „Egyesült Államok következő arra érdemes elnöke” fogalmáig végtelen sok gondolati képződmény, stílári fordulat és retorikai konstrukció. Az efféléket Juhász-Nagy Pál – véleményem szerint – metsző iróniával a „*humán maszatolás*” elnevezéssel illeti. (Juhász-Nagy, 1986)

5 CARNAP, Robert (1950): *Logical Foundations of Probability*. *Chicago University Press*.

6 Az explicáció során szűnik meg *cethal* intuitív státusa, és mint *emlős* foglalja el állatrendszertani helyét. A matematika az ECC-elimináció tekintetében példamutató. RUSSELL, Bertrand (1976): *Miszticizmus és logika*. Magyar Helikon Kiadó, Budapest. p. 128.

szabadság, a *jog* és a *biztonság* közti konfliktusviszonyoknak. Előkészítésül meg kell állapodnunk néhány fogalom pontosításában és a szóhasználatban.

2.2. Működés

Ha valamely FRS-komponens *működéséről* teszünk említést, akkor abba beleértjük, hogy a komponens (legyen az jog, szabadság vagy biztonság) valamely *intézményének* a *működéséről* van szó.

Feltételezzük tehát, hogy van értelme az FRS-komponensek működéséről beszélni, jóllehet nem adunk rá szélesebb fogalom alá utaló meghatározást. Ez másként fogalmazva azt jelenti, hogy elméletünkben az *FRS-komponens működése* – alapfogalom. Ennek szinonimája az *FRS-komponens rendeltetésszerű* (normális, elfogadható, elvárható) *működése* (működésmódja funkciója). Hasonlóképpen alapfogalom az FRS-komponens *diszfunkciója* is, amelynek szinonimája az FRS-komponens *nem rendeltetésszerű* (rendellenes, abnormális, normálistól eltérő, nem elfogadható, elfogadhatatlan) *működése* (működésmódja, funkciója). Ezen szemlélet és szóhasználat szerint az elfogadhatatlan működés, a rossz működés is *működés*, és – *ad absurdum* – a „nemműködés” is működés.⁷

Minden különösebb kényszer nélkül elfogadható a következő (köznyelvi és ezért meglehetősen homályos jelentésű közhelyszerű) kijelentés:

Ha valami nem biztonságos, akkor a *biztonság* sérül, rosszul működik, *diszfunkcionál*. Ha valami nem jogszerű, akkor a *jog* sérül, rosszul működik, *diszfunkcionál*. Ha valahol szabadsághiány van, a *szabadság* a sérül, rosszul működik, *diszfunkcionál*.

Megpróbáljuk ezeket a sommás (mert *fenomenologikus*: részleteket mellőző) megállapításokat *operacionalizálni* és ennek érdekében pontosítani. A „működés” említésének és használatának megkülönböztetésekor észrevehető egy *enthüméma*, nevezetesen, hogy a *működés többértékű* fogalom: többféle esete van használatban. A köznyelv általában minden nehézség nélkül összemosza a „*nem működik*” és a „*rosszul működik*” kifejezéseket. Az ebből eredő értelemzavarok kiküszöbölésére szolgálnak az olyan szavak, mint a *működőképes* és *működésképtelen*. De a „rossz gombot nyomtam le” kifejezés továbbra is kétértelmű. További zavart kelt „az építkezés alatt a kiszolgálás zavartalan” kifejezés, amely voltaképpen azt akarja jelenteni, hogy a kiszolgálás a zavar *ellenére* működik. Ez pontosabban azt jelenti, hogy a bolt működése *elfogadható*. Megfigyelhető, hogy a „működés” fogalmának további esetei (módozatai, értékei, fokozatai) vannak használatban: jó működés, rossz működés, kifogásolható működés, elfogadható működés stb.

Ez az *extradisziplináris klasszifikáció* az egzakt, paradigmaticus fogalomalkotást igyekszik pótolni. A gyakorlatban több a kára, mint a haszna.⁸

7 Amiként a matematikában a nulla is mennyiség, és az üres halmaz is halmaz; az informatikában az üres karakter is karakter, az üres szó is szó, és az üres mondat is mondat.

8 Példa az efféle tudományos *szurrogátumra* a veszélyesség fokozatainak meghatározása a katasztrófa-törvényben.

Ebből és a hasonló köznyelvi beszédmód alapján azt a következtetést vonjuk le, hogy a működésfogalom – bár használata alapvető és nélkülözhetetlen a társadalmi entitások megítélésében – tudományos kontextusban komoly pontosításra szorul.

Minden társadalmi entitás intézményi feladatai közé tartozik önmagának mint *kockázati rendszernek a minősítése*. A minősítés alapján történik a rendszer *kockázatkezelése* (megelőzés, hártás, helyreállítás). Ez célszerűen az ISO-rendszer vagy annak általánosításának az alkalmazásával történhet. A minősítendő kockázati rendszernek nincsen mindig kifejező neve. Azonosítására szolgáló megnevezése sokszor csak az elfogadhatatlannak tartott (nemkívánatos) fő esemény nevéből megalkotott leírással történik.

Az FRS-rendszerek nem működnek maguktól, működésükhöz *működtetésre* van szükségük. A működtetés szó kibernetikai értelemben a *vezérléshez* áll közel, de magában foglalja a *szabályozás* sajátosságait is. Szemben a mechanikai rendszerekkel, a működtetés nem jelenti a rendszer *meghajtását*, mint ahogyan például egy jármű esetében a motor hajtja a járművet. Közelebb áll a repülőgép-vezetéshez. Míg a járművek, hajók számára a *magára hagyás* (a működtetés megszűnése) nem feltétlenül jelent *vitális* veszélyt, csupán *potenciális* veszélyt, addig a magára hagyott repülőgép működtetés nélkül akkor is elpusztul, ha robotrepülőőről van szó: mint repülőgép megszűnik létezni.

Az FRS-rendszerek *vitálisan veszélyeztetett rendszerek*. Fogalmi hasonlóságokat mutatnak a kritikus infrastruktúrákkal.

Mivel a társadalmi entitások kollektív entitások, és a kollektív entitások ágensek, az ágensek speciális esete a személy, azért a *tudományelméleti korrespondenciaelv*⁹ evidens paradigmatis egzigenciájának való megfelelés érdekében az elméletnek egységes fogalmi rendszerben kell tudnia kezelni a működésfogalmat. Így *terminus technicus*ként nemcsak intézmények, hanem személyi ágensek esetében is beszélünk „működésről”, és pedig a személy működésén annak „viselkedését” értve. Minthogy azonban a „viselkedés” túl sok köznyelvi konnotációval rendelkezik (és így téves asszociációkra ad alkalmat), maga is pontosításra szorul.

A *viselkedést* mostantól mint valamely rendszer viselkedését értjük, és a *működés-sel* szinonim értelemben használjuk. Fenomenologikus paradigmában: alapfogalom. Alkatszociológiai-rendszerelméleti értelemben, tehát *numenológiai* paradigmában – (legyen szó akár személyről, akár intézményről, akár entitásról) annyit jelent, mint a rendszert érő hatásokra adott válasz. Ennek kidolgozása külön dolgozat tárgya.

9 FÁY Gyula (1970): On the Correspondence Principle. *Acta Physica Academiae Scientiarum Hungaria* 29 (2–3). pp. 167–169.

3. A szabadság mint az emberi jog és biztonság metakonfliktusa

3.1. Verbális megfogalmazás

Abból az intuitív, ám *konszenzuális enthüiméből* indulunk ki, hogy az *FRS-komponensek* (tehát a szabadság, a jog és a biztonság) között *konfliktusviszonyok* állnak fenn.¹⁰

Ez annyit jelent, hogy egyikük sem működhet a másik kettő nélkül, ugyanakkor mindegyik *akadályozza* a másik működését. Hogy miben áll ez az *akadályozás* (eufemisztikusabb politikai zsargonban: „fékek és ellensúlyok”), az állandóan megújuló *ECC-viták* tárgya.

Itt azonban nem a viták *tárgya*, hanem a viták *ténye* érdekel bennünket. A viták tényét pedig (minden részletezést mellőzve, tehát fenomenologikusan) a következőképpen értelmezzük, illetve posztuláljuk. Anélkül, hogy részletekbe menően definiálnánk (azaz szélesebb fogalomkör alá rendelnénk, tehát mellőzve a deduktív definíciót), intuitíve adott alapfogalomnak vesszük fel az alábbiakat:

(1) A szabadság és a jog kölcsönösen korlátozzák egymás működését („szabadság–jog-konfliktus”, „FR-konfliktus”).

(2) A jog és a biztonság kölcsönösen korlátozzák egymás működését („jog–biztonság-konfliktus”, „RS-konfliktus”).

(3) A szabadság működését korlátozza a *jog és a biztonság közti konfliktus* („F–RS-konfliktus”).

Anélkül, hogy e deklarált posztulátumok vonatkozásában akár csak megkísérelnénk valamiféle verbális értelmezést adni, megvizsgáljuk, milyen *fenomenologikus*, tisztán formális (szimbolikus) logikai következménye van ennek a három premisszának.

Ezen három premissza alapján megállapítunk egy szükséges és elegendő feltételt a *szabadságintézmény* elfogadható működésére. Olyan, *logikailag igazolt* állítást mutatunk be, amelynek érvényessége független a posztulátumokban szereplő fogalmak konkrét jelentésétől. Ebben áll a fenomenologikus megközelítés lényege. A célul kitűzött állításnak (a könnyebb hivatkozás érdekében) az *FRS-tétel* nevet adjuk. Előrebocsátjuk tartalmát. Az *FRS-tétel* szerint a szabadságintézmény működésének szükséges és elegendő feltétele, hogy az *FR-konfliktus* és az *F–RS-konfliktus* között konfliktus legyen.

Jóllehet a *konfliktusok közti konfliktus* (metakonfliktus) fogalmának definíciója – csakúgy, mint az *FRS-tétel* bizonyítása (mint tüstént megmutatjuk) – logikailag teljesen korrekt, jelentése azonban *kontraintuitív*. Másképpen fogalmazva: az *FRS-tétel bizonyít*, de nem *magyaráz*. A fenomenológiát elutasító szemlélet szerint az *FRS-tétel tudható*, de nem *érthető*.

Kérdés, mit kezd a társadalomtudomány általában és a jogtudomány különösen a kontraintuitív igazságokkal.¹¹

10 FINSZTER Géza (2002): Az alkotmányos jogállam esélyei a terrorizmus elleni küzdelemben. *Belügyi Szemle*, Budapest, 6–7. pp. 156–167.

11 RUSSELL (1976): semmi sem magától értetődő...

Mielőtt az FRS-tétel bizonyítására rátérnénk, néhány formális – a szimbolikus logika területére eső – előkészületet, illetve általános megjegyzést kell tennünk.

3.2. Formális megfogalmazás

Mostantól tételezzük fel, hogy adva van az FRS-rendszerek egy háromtagú, tetszőleges, de a továbbiakban rögzített összessége, vagyis egy *Szabadságintézmény*, egy *Jogintézmény* és egy *Biztonságintézmény*. Ezekről a társadalmi entitásokról (szándékosan nem téve különbséget entitás és annak intézménye között) csak annyit teszünk fel, hogy az alábbi jel(ölés)ek jelöletei valamilyen módon értelmezve vannak.¹²

F azt az állítást jelöli, hogy a Szabadságintézmény működése normális.

R azt az állítást jelöli, hogy a Jogintézmény működése normális.

S azt az állítást jelöli, hogy a Biztonságintézmény működése normális.

Legyen most T, U, V tetszőleges *logikai* állítás, tehát amely vagy csak igaz, vagy csak hamis lehet.¹³

Jelölje $\checkmark T$ hogy „T igaz”.

Jelölje $\sim T$ azt, hogy „T nem igaz”. A „kettős tagadás szabálya” szerint $\sim \sim T = T$.

Jelölje $T \cup U$ azt az állítást, hogy „T vagy U”, azaz, hogy „T és U egyike igaz”:

Jelölje $T \cap U$ azt az állítást, hogy „T és U”, azaz, hogy „T és U mindegyike igaz”.

Az „elnyelési szabály” szerint $(T \cap U) \cup T = T$, továbbá $T \cap (T \cap U) = T \cap U$.

Legyen $T \mid U = \sim (T \cap U) = \sim T \cup \sim U$ annak az állításnak a jele, hogy T és U együtt nem lehetnek igazak, vagyis, hogy a két állítás konfliktusban van egymással. Magát a $T \mid U$ állítást T és U konfliktusának nevezzük.

Felhasználjuk az ítéletkalkulusban¹⁴ alkalmazott Boole-algebrai axiómákat és műveleti szabályokat.

Az előbbi pontbeli (1)–(3) állítás most már így írható:

(1) $\checkmark (F \mid R)$, röviden: $F \mid R$.

(2) $\checkmark (R \mid S)$, röviden: $R \mid S$.

(3) $\checkmark (F \mid R) \mid [F \mid (R \mid S)]$, röviden: $(F \mid R) \mid [F \mid (R \mid S)]$.

Az FRS-tétel pedig egyszerűen így hangzik:

(4) $(F \mid R) \mid [F \mid (R \mid S)] = F$

Ez a formula a formális logikában (a kijelentéslogikában) egy triviális Boole-algebrai azonosság, amelynek levezetése a joghallgatók részére készült alapfokú logikai

12 Hasonló ez a matematikában alkalmazott olyanféle beszédmóddhoz, hogy „tekintsük az [a, b] intervallumban folytonos $f(x)$ függvényt”, mellőzve az $f(x)$ definícióját.

13 Ezzel kizárunk olyan állításokat, hogy „G. A. úr X.-ben azt állítja önmagáról, hogy állítása nem igaz”. BONEVAC, Daniel (1982): Reduction on the Abstract Sciences. *The Journal of Philosophy*. University of Texas at Austin.

14 BÁRDI Lajos – MADARÁSZ Tiborné (1997): *Logika – jogi alkalmazások*. Eötvös József Kiadó, Budapest. p. 23. szóhasználatában „kijelentéslogika”.

jegyzet¹⁵ gyakorlófeladatai között is szerepelhetne (némi jelölésbeli változtatással, \cap helyett $\&$, \cup helyett $+$, az ekvivalencia = jele helyett \Leftrightarrow). Ennek illusztrálására – a szim-bolikus logikának a jogalkalmazásban való használatát esetleg kritikával fogadó kollégák tájékoztatása céljából – bemutatjuk a levezetést (a tagadási prefix \sim jele helyett a postfix ' jelet használva). Alkalmazzuk a Bukovicsnál¹⁶ felsorolt elemi azonosságokat.

$$\begin{aligned} (F \mid R) \mid [F \mid (R \mid S)] &= [(F \cap R) \cup [(F \mid (R \mid S))']] \text{ (a konfliktus definíciója szerint)} \\ &= (F \cap R) \cup [(F \cap (R \mid S))'] \text{ (a kettős tagadás szabálya szerint)} \\ &= (F \cap R) \cup [(F \cap (R \mid S))] \text{ (a kettős tagadás szabálya szerint)} \\ &= [(F \cap R) \cup F] \cap [(F \cap R) \cup (R \mid S)] \text{ (a disztributivitás miatt)} \\ &= [F] \cap [(F \cap R) \cup (R \mid S)] \text{ (az elnyelési szabály szerint)} \\ &= F \cap [(F \cap R) \cup (R \cap S)'] \text{ (a konfliktus definíciója szerint)} \\ &= F \cap [(F \cap R) \cup (R' \cup S')] \text{ (a konfliktus definíciója szerint)} \\ &= [F \cap (F \cap R)] \cup [F \cap (R' \cup S')] \text{ (a disztributivitás miatt)} \\ &= (F \cap R) \cup [F \cap (R' \cup S')] \text{ (az elnyelési szabály szerint)} \\ &= F \cap [R \cup (R' \cup S')] \text{ (a disztributivitás miatt)} \\ &= F \cap [(R \cup R') \cup S'] \text{ (az átzárójelezhetőség miatt)} \\ &= F \cap (1 \cup S') \text{ (a komplementtel való egyesítés szabálya miatt)} \\ &= F \cap 1 \text{ (az elnyelési szabály szerint)} \\ &= F. \text{ (az elnyelési szabály szerint)} \end{aligned}$$

4. A kontraintuitív ismeret hitele a jogtudományban

A kontraintuitív ismeret az egzakt tudományokban legális, a joggyakorlatban nemkívánatos, a jogtudományban pedig a diszkrecionális és az artikulatív ítélkezéssel összefüggésben vitatott.¹⁷ A szabatoság és a nyilvánvalóság egyaránt elvárható a tudományos megállapításoktól azonban ennek az elvárásnak nem mindig lehet megfelelni. A nyilvánvalóság ugyanis mindig ellensége a szabatoságnak.¹⁸ Ezért lesz a szaknyelvből bikkfanyelv. Ezért termelik nap mint nap újra a jogvitákat a szerződések apró betűs (laikus által nem érthető) részei, a műszaki cikkek használati útmutatói és az orvosi jelentések kegyeleti latinsága. A fenti kontraintuitív FRS-tétellel kapcsolatban a helyzet a következő. Igaz állításoknak minden logikai következménye is igaz, ellenben evidens állításoknak nem minden logikai következménye evidens. Ezek a kontraintuitív állítások.

Kérdés, milyen alapon fogadható el a kontraintuitív (logikailag igazolt) állítás igaznak.

A kérdés relevanciája nyilvánvaló. Álláspontom szerint a kontraintuitív állítást *logikai alapon* kell igaznak elfogadni, még akkor is, ha józan paraszti ésszel nem látható

15 BÁRDI–MADARÁSZNÉ (1997).

16 BUKOVICS István (2007): *A természeti és civilizációs katasztrófák paradigmatis elmélete*. MTA-doktori értekezés. p. 161.

17 ROBINSON, Paul H.–DARLEY, John M. (1997): Objectivist vs. Subjectivist Views of Criminality: A Study in the Role of Social Science in Criminal Law Theory. *Oxford Journal of Legal Studies* Volume 18, Issue 3 Pp. 409–447.

18 RUSSELL (1976) p. 124.

be. A kérdés azért is releváns, mert a joggal szemben (olykor a mérték tekintetében vitatott) elvárás, hogy összhangban legyen az etikai igazságokkal. Csakhogy, ahogyan mondani szokás, „az etika logikátlan, a logika etikátlan”.

Van egy eléggé közismert példa, amely a kontraintuitív dilemmát vélhetőleg megvitathatóvá teszi. Ez pedig az a közismert (általános iskolai) matematikai tétel, amely szerint a negatív számok szorzata pozitív.

Arra a kérdésre, miért igaz, hogy $(-1) \times (-1) = +1$, a laikus válasz vélhetőleg az, hogy mert ez egy szabály. E szabály tipikus „magyarázata” (indoklása?, érvényessége?) egy modellargumentum. Például: Ha egy vonat a 0 időpontban Budapesten van, és 1 km/ó sebességgel halad kelet felé, azaz negatív sebességgel nyugat felé (azaz $v = -1$), akkor egy órával korábban (azaz $t = -1$) 1 km-re keletre (tehát $s = +1$) kellett lennie Budapesttől. Eszerint az $s = v \times t$ szabály miatt $v = -100$ és $t = -1$ miatt $s = -(-1) \times (-1) = 1$.

Ez tehát egy modellargumentum, mivel egy tisztán matematikai módszerrel igazolható állítás belátásához matematikán kívüli ismerteket használt fel. Vajon megengedhető-e ez a módszer a joggyakorlatban? A kérdés jelentésteljessé tétele érdekében bemutatjuk a tisztán matematikai érvelést. Ehhez néhány axióma bevezetésére van szükség:

Def(0+):	$x + 0 = x$
Def(-x):	$x + (-x) = 0$
Def(1):	$x \times 1 = x$
Def(0×):	$x \times 0 = 0$
Kom(+):	$x + y = y + x$
Kom(×):	$x \times y = y \times x$
Ass(+):	$(x + y) + z = x + (y + z)$
Ass(×):	$(x \times y) \times z = x \times (y \times z)$
Dis(x+):	$x \times (y + z) = x \times y + x \times z$

A levezetés:

$$\begin{aligned}
 &(-1) \times (-1) = (-1) \times (-1) + 0 \quad (\text{Def}(0+) \text{ alapján}) \\
 &= (-1) \times (-1) + [1 \times (-1) + 1] \quad (\text{Def}(-x) \text{ alapján}) \\
 &= [(-1) \times (-1)] + [(-1) \times 1] + 1 \quad (\text{Ass}(+) \text{ alapján}) \\
 &= (-1) \times [-1 + 1] + 1 \quad (\text{Dis}(x+) \text{ alapján}) \\
 &= (-1) \times 0 + 1 \quad (\text{Def}(-x) \text{ alapján}) \\
 &= [(-1) \times 0 + 0] + 1 \quad (\text{Def}(0+) \text{ alapján}) \\
 &= \{0 \times [-1 + 1]\} + 1 \quad (\text{Dis}(x+) \text{ alapján}) \\
 &= 0 \times (0) + 1 \quad (\text{Def}(-x) \text{ alapján}) \\
 &= [0 \times (0) + 0] + 1 \quad (\text{Def}(0+) \text{ alapján}) \\
 &= [0 \times (0) + 1 \times (0)] + 1 \quad (\text{Def}(0 \times) \text{ alapján}) \\
 &= (0 + 1) \times 0 + 1 \quad (\text{Dis}(x+) \text{ alapján}) \\
 &= (1) \times 0 + 1 \quad (\text{Def}(0+) \text{ alapján}) \\
 &= 0 + 1 \quad (\text{Def}(0 \times) \text{ alapján}) \\
 &= 1 \quad (\text{Def}(0+) \text{ alapján})
 \end{aligned}$$

Összefoglalás

A dolgozatban az emberi jog, a szabadság és a társadalmi biztonság (angol rövidítésben FRS) hármását, azaz a jogállam politikai-államigazgatási-közigazgatási rendszerének elvi alapjait vizsgáljuk. A vizsgálat célja az alapelvek kapcsolatának, a köztük mutatkozó ellentmondásoknak az elemzése. Ennek érdekében felállítunk egy tudományos paradigmát, posztuláljuk a paradigma alapelveit és fogalomrendszerét, és bebizonyítunk néhány állítást ebben a keretben. Mivel az FRS-komponensek mindegyikében előfordulhat diszfunkcionális, akár egymásnak ellentmondó működés, ezért egyéni és együttes érvényesülésüket konfliktuselméleti szempontból is indokolt vizsgálni. Ezt a vizsgálatot egzakt logikai apparátussal végezzük el, ami azonban szükségszerűen bizonyos konstraintivitással jár együtt.

További irodalom

BERLIN, Isaiah (1990): Négy esszé a szabadságról. Európa Kiadó

BIBÓ István (1990): A magyar közigazgatásról. Válogatott tanulmányok 2. kötet

<http://mek.niif.hu/02000/02043/html/323.html>

JUHÁSZ-NAGY Pál (1986): Egy operatív ökológia hiánya, szükséglete és feladatai.

Akadémiai Kiadó, Budapest